

УДК 378.147:[37.011.3-051:81'243

КРАВЧЕНКО В.В.,
аспірантка кафедри педагогіки,
Університет Григорія Сковороди у Переяславі,
м. Переяслав, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Специфіка педагогічної діяльності майбутніх учителів іноземних мов вимагає від педагога сталої орієнтації в наукових основах професії, усвідомлення нових завдань, уміння розв'язувати їх швидко та на високому рівні.

Реформування освіти України, необхідність проведення заходів для здійснення основних трансформацій відповідно до європейських освітніх вимог визначено у низці державних документів: концепції «Нова українська школа» (2016), Новій концепції розвитку педагогічної освіти (2018), Концептуальних засадах державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти (2019), Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти (2011, зі змінами, 2013, 2018, 2020), Законі України «Про загальну середню освіту» (2019), Законі України «Про вищу освіту» (2014, зі змінами 2019) та ін. Визначені головні орієнтири щодо створення базової підготовки майбутніх учителів іноземних мов нової генерації, забезпечення умов для залучення до педагогічної діяльності фахівців інших напрямів галузі освіти та для становлення і розвитку сучасних альтернативних моделей безперервного професійного та особистісного розвитку педагогічних працівників.

Проте згідно з дослідженням 2019 року, складеного компанією EF (Education First), Україна посіла 49-е місце за рівнем та якістю викладання зі 100 країн, які увійшли до рейтингу. Вона опинилася між Росією і Албанією, потрапивши в групу з низьким рівнем володіння англійською мовою з індексом 52,13. Це відповідає рівню B1 згідно із Загальноєвропейською шкалою мовної компетенції (CEFR)[9].

Розв'язання проблеми якісної педагогічної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні передбачає не пряме запозичення зарубіжного досвіду, а й ретельне вивчення теоретичних і практичних засад у ЗВО передових країн. Варто зазначити, що дані чинники й визначають актуальність дослідження.

Основна мета нашої статті є вивчення розвитку педагогічної освіти вчителів іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню цієї проблеми присвятили свої праці багато вчених, зокрема, В. Безлюдна, А. Комар, О. Орлова, С. Ніколаєва, О. Петрашук, Н. Бражник, В. Редько та інші. Недостатньо розкритими залишаються питання щодо особливостей педагогічної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов у системі вищої освіти України в контексті європейських вимог.

Виклад основного матеріалу. Згідно з кваліфікацією вчитель іноземної мови в Україні може здійснювати такі види професійної діяльності: навчання іноземної мови (навчання практичного володіння аудіюванням, говорінням, читанням, письмом, перекладом), виховання, освіту та розвиток учнів засобами іноземної мови на уроці та в позакласній роботі; навчання іноземної мови з урахуванням професійної орієнтації; навчання літератури країни, мова якої вивчається, науково-технічного перекладу, країнознавства; науково-методичну та організаційно-методичну роботу із запровадженням у навчальний процес нових інформаційних технологій навчання іноземних мов, зокрема інтенсивних методів навчання, індивідуалізованого навчання тощо; економіко-управлінську діяльність; виховну діяльність; навчально-методичну роботу (у школі, районі, області / місті), зокрема з вивчення, узагальнення та розповсюдження нових інформаційних технологій навчання іноземних мов; пропаганду психолого-педагогічних знань серед батьків та населення.

Підготовка відбувається за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, магістра. Бакалавр з терміном навчання чотири роки отримує в Україні кваліфікацію бакалавра філології, вчителя іноземної мови і зарубіжної літератури основної школи. Кваліфікацією магістра з терміном навчання 1 рік є магістр філології, викладач двох іноземних мов і зарубіжної літератури в навчальних закладах I–IV рівнів акредитації. Крім того, переважна більшість названих ВНЗ здійснює навчання на освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліста з терміном навчання 1 рік і надає кваліфікацію «філолог», викладач двох мов і зарубіжної літератури. Іноземна мова може викладатися як друга спеціальність за напрямками підготовки: «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Філологія. Українська мова і література». Основною базою підготовки науково-педагогічних працівників (викладачів ВНЗ) в Україні є магістратура, аспірантура та докторантура [8, с.23].

Виявлено, що педагогічна підготовка майбутніх учителів – це система, що цілеспрямовано конструюється й розвивається як процес засвоєння майбутніми вчителями теоретичних (педагогіка, психологія, історія педагогіки, педагогічна майстерність, методика виховної роботи, методика профільної спеціальності, нові педагогічні технології) і практичних (педагогічна практика) знань, формування педагогічної компетентності в системі освітнього процесу вищої педагогічної школи. [2, с.3].

Мета освітньо-професійної програми відповідає місії і стратегічним цілям, які полягають у:

- 1) всебічному розвитку людського капіталу задля забезпечення суспільного та економічного зростання нашої країни;
- 2) створенні умов для формування високоморальних, патріотичних, освічених особистостей, спроможних вносити істотний вклад у майбутнє України;
- 3) формуванні висококваліфікованих професіоналів шляхом органічного поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності на засадах академічної доброчесності;
- 4) створенні в університеті потужної науководослідної бази як осередку генерування інновацій в Україні і світі;
- 5) розвиткові міжнародної співпраці з різними організаціями у галузі освіти, науки, культури та спорту;
- 6) становленні інноваційної корпоративної культури якості, розвитку й співпраці працівників, студентів і випускників університету на основі соціальної відповідальності.

Особливого значення для підвищення наукового рівня педагогічної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов набуває розвиток та поглиблення теорії педагогічних знань. Високий рівень володіння педагогічною теорією:

- сприяє усвідомленню перспективних тенденцій та завдань сучасної школи і педагогічної науки загалом;
- допомагає орієнтуватися у нових концепціях, теоріях, ідеях, технологіях;
- озброює педагога системою науково-педагогічних та дослідницьких методів аналітико-синтетичної діяльності;
- забезпечує ефективність проектування цілей, завдань, форм та методів навчально-виховного процесу та педагогічної діяльності вчителя;
- дозволяє моделювати педагогічні ситуації та аналізувати шляхи їх розв'язання.

Нагадаємо, Міністерство освіти і науки України розробило і затвердило концепцію розвитку англійської мови в університетах, яка передбачає обов'язкове володіння іноземною мовою на рівні B1 під час вступу. Обов'язкове знання англійської введуть для бакалаврів у 2023 році [10].

Досягти таких результатів можливо за умови врахування особливостей професійно-педагогічної спрямованості майбутніх учителів іноземних мов, серед яких, на основі власного досвіду та проведеного аналізу наукових джерел, ми виділили такі:

- усвідомлення необхідності постійного особистісного та професійного саморозвитку, потребу в обраній професії.
- уміння реалізовувати мовленнєвий намір, що базується на особливому підході до вивчення іноземної мови (заучування), здатність безпомилково виконувати мовленнєві операції;
- систематичність праці вчителя іноземної мови, що передбачає постійний контроль усних комунікативних навичок, накопичення культурних, лінгвістичних та літературних знань мови, яку він викладає;
- постійне спілкування з учнями (на протязі всього процесу вивчення іноземної мови у шкільному курсі), уміння спостерігати, критично оцінювати їх здобутки;
- розширення кругозору учнів, їх загальної ерудиції засобами мови, що вивчається, шляхом проектування вивчення іноземної мови на подальші життєві перспективи [6, с.11].

Висновки. Розгляд ключових питань особливостей педагогічної спрямованості учителів іноземних мов дозволяє зробити висновок про те, що все більше уваги приділяється становленню та розвитку професійної індивідуальності вчителя. Встановлено, що становлення вчителя іноземної мови неможливе без формування його професійно-педагогічної спрямованості, оскільки іноземна мова слугує не тільки каналом спілкування, але й пізнання; тим інструментом, за допомогою якого вчитель, з належним рівнем сформованості професійно-педагогічної спрямованості, розвиває індивідуальність учнів, виховує їх особистісні якості, використовує іноземну мову для передачі досвіду та розвитку уміння спілкуватися.

Варто зазначити, що огляд педагогічної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов у контексті європейських вимог виявляє низку загальних тенденцій, які можуть посилити професіоналізм, використання сучасних навчальних технологій, сприяння розвитку індивідуальних, когнітивних стилів та здійснення адекватного контролю за рівнем сформованості професійних знань і умінь. Актуальною залишається проблема розроблення та теоретичного обґрунтування методологічних засад підготовки

учителів іноземних мов, що є перспективним напрямом нашого дослідження і потребує подальшого вивчення та впровадження в системі вищої педагогічної освіти України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безлюдна В.В. Теорія і практика підготовки майбутніх вчителів іноземних мову вищих педагогічних навчальних закладах України (1948-2016 рр.) : дис. ... д-ра пед. наук за спеціальністю 13.00.04; В.В. Безлюдна; Рівнен. Держ. Гуманітар. Ун-т. – Рівне, 2017. – 325с.
2. Бігун О. Структура педагогічної підготовки майбутніх учителів середніх шкіл у коледжах Великої Британії / О. Бігун // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". Педагогіка. Психологія. Філософія. - 2015. - Вип. 36. - С. 34-43. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2015_36_6.
3. Дяків А. Якість освіти у ВНЗ. Київ : Наукова думка, 2011. 231 с.
4. Комар О. С. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/24239/1/KOMAR%20O.%20S.pdf>
5. Мисечко О. Є. Актуальні питання формування професійної майстерності вчителя в умовах інститутів/факультетів іноземних мов в Україні (друга половина ХХ ст.) // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 50. Педагогічні науки. – С. 121-124
6. Пушкар Т. М. Формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії засобами комунікативних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uk.xpdf.ru/5pedagogika/227536311udk378_397137pravahrukopisupushkartetyuanamikolaivnaformu van n ya got ovn osti ma ub ut nih uchit eli vfilologichni.php
7. Соколова І. Професійна підготовка вчителя-філолога у міжнародному освітньому просторі / І. Соколова // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / [за заг.ред.проф. В. І. Сипченка]. – Вип. LVI. – Слов'янськ : СДПУ, 2011. – С. 156–170.
8. Шмирко О.С. Педагогічні умови професійного розвитку майбутніх вчителів іноземної мови у системі університетської педагогічної освіти : дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О. С. Шмирко. – Хмельницький, 2016. – 285 с.
9. Ясінець П. Професійна підготовка у ВНЗ. Київ : Лібра, 2008. 212 с.
10. https://lb.ua/society/2019/11/08/441727_ukraina_stala_49y_100_stran.html

Кравченко Валентина Володимирівна. Особливості педагогічної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у системі вищої освіти України

У статті розглядаються основні особливості педагогічної підготовки українських вчителів іноземних мов у системі вищої освіти.

Ключові слова: педагогічна підготовка, вчителі іноземних мов, навчальний процес.

Kravchenko V. Peculiarities of pedagogical training of future foreign language teachers in the system of higher education of Ukraine

The article considers the main features of pedagogical training of Ukrainian foreign language teachers in the system of higher education.

Key words: pedagogical training, foreign language teachers, educational process.

УДК 378.014.5:37.091.12-057.86(410:430)

КРАВЧЕНКО Р.В.,

магістрантка 011 Освітні, педагогічні науки

(Педагогіка вищої школи. Тьюторство),

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

ТЬЮТОРСТВО В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ

Новий час вимагає нових професій і спеціальностей, які обслуговують нові потреби сучасної людини. Професія «тьютор», хоча історія її виникнення відноситься до середньовіччя, як ніколи затребувана саме сьогодні. Це пов'язано з безперервною освітою особистості, з пошуком нових навчальних технологій, нових освітніх центрів, і, в кінцевому підсумку, з потребою в самореалізації і професійному становленні.

Сутність професійної підготовки тьютора в країнах Західної Європи розглядалася такими зарубіжними вченими, як К. Блекбурн, Е. Гордон, Г. Дербідж, Ч. Кінгслі, Р. Клоуард, Г. Кріслі,